

INSTITUȚIA ÎMBOGĂȚIRII NEJUSTIFICATE DIN PERSPECTIVA DISTINGERII ÎNTRE ÎMBOGĂȚIRE ILICITĂ ȘI UZUCAPIUNE

Grigore ARDELEAN

Doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ardeleangrigore@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-5203-358X>

Dobândirea bunurilor cu orice titlu, întotdeauna a fost o temă aprinsă de discuții în materia dreptului civil, chestiune care a preocupat constant atât doctrina, cât și practica aplicării legislației în domeniu. Mai cu seamă, discuțiile s-au intensificat de fiecare dată atunci când se puneau problema temeiului juridic al creșterii patrimoniului unei persoane. De aceea, pe lângă metodele de dobândire ilicită a patrimoniului, legislația civilă a avansat și problematica îmbogățirii nejustificate care, de-a lungul timpului a fost reglementată cu un volum de norme în creștere. Deci, după modernizarea Codului civil moldav, în vigoare din 1 martie 2019, instituției numite îmbogățire nejustificată i s-a consacrat un volum mai mare de norme, acestea fiind destinate tălmăcirii în detaliu a esenței și regulilor ei de aplicare.

Cuvinte-cheie: proprietate, îmbogățire nejustificată, îmbogățire ilicită, uzucapiune, acțiune civilă, instituție a dreptului, ramură a dreptului.

THE INSTITUTION OF UNJUSTIFIED ENRICHMENT FROM THE PERSPECTIVE OF THE DISTINCTION BETWEEN ILLEGAL ENRICHMENT AND USUCAPION

The acquisition of assets under any title has always been a heated topic of discussion in the field of civil law, a matter that has constantly concerned both the doctrine and the practice of applying legislation in the field. In particular, the discussions intensified every time when the question of the legal basis of the increase of a person's patrimony was raised. That is why, in addition to the methods of illegal acquisition of patrimony, the civil legislation has also advanced the issue of unjustified enrichment, which, over time, has been regulated with an increasing volume of rules. So, after the modernization of the Moldovan Civil Code, in force from March 1, 2019, the institution called unjust enrichment has been given a larger volume of enormities, these being intended for the detailed interpretation of its essence and rules of application.

Keywords: property, unjust enrichment, illicit enrichment, usucapion, civil action, institution of law, branch of law.

L'INSTITUTION DE L'ENRICHISSEMENT INJUSTIFIÉ DANS LA PERSPECTIVE DE LA DISTINCTION ENTRE ENRICHISSEMENT ILLÉGAL ET USUCAPION

L'acquisition d'actifs à quelque titre que ce soit a toujours été un sujet de discussion animé dans le domaine du droit civil, une question qui a constamment préoccupé tant la doctrine que la pratique d'application de la législation en la matière. En particulier, les discussions se sont intensifiées à chaque fois que la question de la base juridique de l'augmentation du patrimoine d'une personne a été soulevée. C'est pourquoi, outre les méthodes d'acquisition illicite du patrimoine, la législation civile a également avancé la question de l'enrichissement injustifié, qui, au fil du temps, a été

réglementée par un nombre croissant de règles. Ainsi, après la modernisation du Code civil moldave, entrée en vigueur le 1er mars 2019, l'institution appelée enrichissement sans cause s'est vu attribuer un plus grand volume d'énormités, celles-ci étant destinées à l'interprétation détaillée de son essence et de ses règles d'application.

Mots-clés: *propriété, enrichissement sans cause, enrichissement illicite, usucapion, action civile, institution du droit, branche du droit.*

ИНСТИТУТ НЕОБОСНОВАННОГО ОБОГАЩЕНИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ РАЗЛИЧИЯ МЕЖДУ НЕЗАКОННЫМ ОБОГАЩЕНИЕМ И УЗУКАПИЕЙ

Приобретение активов на любом праве всегда было горячей темой дискуссий в сфере гражданского права, вопросом, который постоянно касался как доктрины, так и практики применения законодательства в этой области. В частности, дискуссии обострялись каждый раз, когда поднимался вопрос о правовых основаниях увеличения имущества человека. Именно поэтому, помимо способов незаконного приобретения имущества, гражданское законодательство выдвинуло и вопрос о необоснованном обогащении, который, с течением времени, стал регулироваться все большим объемом норм. Так, после модернизации Гражданского кодекса Молдовы, вступившего в силу 1 марта 2019 года, институту под названием необоснованное обогащение был присвоен больший объем норм, предназначенных для детального толкования его сущности и правил применения.

Ключевые слова: *имущество, необоснованное обогащение, незаконное обогащение, узукания, гражданский иск, институт права, отрасль права.*

Introducere

Din rațiuni firești, orice majorare a patrimoniului persoanei trebuie să aibă la bază o anumită cauză, în termeni juridici vorbind, un anumit mod de dobândire a dreptului de proprietate, fie cu titlul gratuit sau oneros - prin realizarea unei contraprestații. Prin urmare, orice altă cale de împrumut devine suspicioasă, contrazisă de societate sau calificată drept ilegală.

În asemenea împrejurări, creșterea patrimoniului persoanei fără ca aceasta să depună un anumit efort sau să fie gratificată, dreptul a calificat-o ca o faptă ilegală (îmbogățirea ilegală), iar în unele cazuri ca pe o faptă licită (îmbogățirea nejustificată), însă ambele contrazise de lege. Pe lângă acestea, dreptul mai recunoaște și alte instituții prin care persoana își poate majora patrimoniul, fără a fi gratificat sau fără a realiza o contraprestație, una din acestea fiind uzucapiunea pe lângă ocupațiune, accesione sau găsirea unui bun.

Astfel, scrierea articolului de față este determinată de necesitatea distingerii naturii juridice, a esenței și căilor de realizare a îmbogățirii nejustificate, a îmbogățirii ilicite și îmbogățirii prin uzucapiune. În privința celei din urmă expresii (îmbogățirea prin uzucapiune) nu suntem siguri de corectitudinea ei, în condițiile în care, în sensul legislației civile, îmbogățirea nu reprezintă o modalitate de dobândirea a dreptului de proprietate, deși în sens general, ar fi un efect al dobândirii bunurilor în proprietate cu valoare totală crescută.

Metodologia cercetării. În cadrul cercetării științifice se impun prin importanța și utilitatea lor teoretică recunoscută de veacuri, dintre acestea fiind utilizate cu preponderență: metoda analizei, metoda istorică, metoda sintezei, metoda deducției, metoda sistemică, metoda comparativă (în vederea comparării legislației Republicii Moldova cu cea a Statelor vecine pe segmentul reglementării duratei contractului de locațiune), precum și metoda empirică.

Conținutul de bază al cercetării

Pentru o mai bună consecutivitate, vom analiza pe rând fiecare instituție în parte, începând cu cea a îmbogățirii nejustificate.

Îmbogățire nejustificată, cunoscută în redacția Codului civil moldav de până la 1 martie 2019, sub denumirea de îmbogățire fără justă cauză, iar în doctrină sub denumirea de îmbogățire fără just temei, instituția avută în discuție, reprezintă un izvor de obligație ce constă în recepționarea unei prestații, ce mărește patrimoniul beneficiarului, fără a i se cuveni de drept, făcută din contul unei alte persoane ce nu avea o asemenea obligație. În calitate de exemple ale îmbogățirii nejustificate pot fi aduse situațiile în care croitorul confecționează și expediază un costum unei persoane din materia ce i-a fost pusă la dispoziție de către o altă persoană, în contul unei persoane au fost transferați bani care nu i se cuvin de drept, mecanizatorul a arat terenul agricol al proprietarului ce nu a comandat o asemenea lucrare, creditorul a primit o prestație mai mare decât cea prevăzută în contract, etc [6, p. 406].

Așadar, după cum spuneam, deși îmbogățirea nejustificată este o faptă licită (nu constituie un temei al atragerii răspunderii pentru această faptă), totuși este interzisă de lege, nu în sensul producerii ei, ci în considerentul menținerii acestei stări. Or, obligația celui îmbogățit nejustificat de a restitui bunul celui îndreptățit, se întemeiază pe ideea potrivit căreia, orice fenomen, eveniment, lucrare sau oricare alt rezultat de care se poate pricopsi omul, trebuie să fie precedat în totdeauna de o cauză, iar minima morală ar trebui să impună, ca orice sporire patrimonială, să fie justificată de un anumit efort din partea titularului sau un alt just titlu (donație, iertare de datorie, renunțarea la un drept în favoarea altuia cu titlu gratuit, etc.). Prin urmare, dacă dezechilibrul dintre două patrimonii nu se justifică printr-o rațiune juridică acceptabilă, vom conchide că un patrimoniu a crescut injust pe seama celui alt, iar dezechilibrul nu are o cauză juridic validă [8, p. 232].

Noțiune. Dacă o persoană obține o îmbogățire nejustificată (persoană îmbogățită) care se atribuie la dezavantajul suferit de o altă persoană (persoană dezavantajată), ea este obligată față de persoana dezavantajată să restituie îmbogățirea (art. 1979 CC).

Deși păstrează același concept general, îmbogățirea fără justă cauză era definită în redacția anterioară a Codului civil, în vigoare până la 1 martie 2019, altfel, părțile raportului juridic obligațional se numeau altfel, precum și erau enumerate expres modalitățile (căile) de îmbogățire chiar în textul noțiunii.

Deci, în temeiul fostului art. 1389 alin. 1, persoana care, fără temei legal sau contractual, a dobândit ceva (acceptant) ca urmare a executării unei prestații de către o altă persoană (prestator) sau a realizat în alt mod o economie din contul altuia este obligată să restituie acestei alte persoane ceea ce a primit sau a economisit.

Modalitățile (căile) îmbogățirii nejustificate

Cu toate că în redacția anterioară a Codului civil, se menționa expres căile de îmbogățire fără justă cauză, acestea fiind: dobândirea a ceva sau economisirea din contul altuia fără temei legal sau contractual, nu înseamnă că în noua redacție a Codului civil modernizat s-a renunțat la acestea. Dimpotrivă, sau diversificat prin detalierea lor, prin raportarea avantajului la dezavantaj, prin arătarea categoriilor de prestații ce duc la îmbogățire, definirea îmbogățirii și dezavantajului, dar și prin arătarea excepțiilor în materie.

Așadar, examinând cu atenție dispozițiile art. 1979-1993, observăm că îmbogățirea nejustificată se produce, în linii generale, tot pe două căi și anume:

- prin majorarea patrimoniului ca urmare a folosirii bunurilor altuia, păstrarea unui serviciu sau executarea unei lucrări în folosul său (art. 1984 alin. 1 CC); și
- prin realizarea unei economii din contul altuia.

Potrivit art. 1992 alin. 2 CC, economisire se consideră micșorarea bunurilor sau majorarea obligațiilor pe care persoana îmbogățită, în împrejurări specifice ei, le-ar fi suportat dacă nu obținea îmbogățirea.

În contextul dat, asupra unui moment avem de atras atenția și anume asupra circumstanței prevăzute la art. 1981 alin. 4 lit. a) din Codul civil. Cu alte cuvinte, prin norma arătată se menționează că îmbogățirea este nejustificată dacă persoana dezavantajată a oferit-o pentru un scop care nu este atins sau în considerarea unei așteptări care nu s-a realizat. Credem că aici legiuitorul trebuia să adauge excepția obligațiilor de mijloace care se consideră executate integral chiar și în cazul în care rezultatul pretins de creditor nu a fost obținut, în pofida faptului că debitorul a făcut uz de toată diligența, prudența și capacitățile sale profesionale pentru atingerea scopului obligației (ex. obligația avocatului este de a reprezenta făptuitorul în instanță, de a supraveghea respectarea drepturilor sale, dar nu scoaterea de sub învinuire, cu toate că acesta constituie scopul principal urmărit, tot astfel, obligația se consideră executată de către medic, dacă acesta a depus toată diligența în tratarea maladiei, cu toate că din anumite considerente obiective acest rezultat nu a fost posibil de obținut, etc.). Respectiv, în asemenea cazuri nu putem spune că avocatul care a pierdut procesul sau medicul care nu a reușit să trateze pacientul s-a îmbogățit nejustificat pentru că clientul nu a obținut scopul obținut, prin urmare nu ar trebui să restituie prețul serviciului prestat.

De altfel, potrivit art. 780 alin. 2 al Codului civil, debitorul unei obligații de mijloace este ținut să manifeste, la executarea obligației sale, prudența și diligența unei persoane rezonabile de aceeași calitate, pusă în aceleași circumstanțe.

Acestea fiind clarificate, principala obligație născută din îmbogățirea nejustificată, este cea de restituire a tot ce a primit sau economisit persoana fără just temei. Spunem principala, deoarece prin prestația

făcută față de altă persoană atunci când se intenționa a presta pentru altul, prestatorul poate pierde și alte bunuri decât cele transmise (fructul prestației) la care poate pretinde, precum și altele (cheltuieli de restituire a prestației) la care nu poate pretinde [6, p. 408].

Condițiile restituirii prestației (restituirea îmbogățirii)

Cu titlu de noutate în reglementarea domeniului restituirii prestației primite fără just temei care, de fapt, a dus la îmbogățirea nejustificată, evidențiem condițiile și regulile stabilite de legiuitor prin norme distincte în vederea restituirii îmbogățirii transmise (art. 1990 CC) și a restituirii îmbogățirii netransmise (1991 CC).

Așadar, în primul caz (a îmbogățirii transmise), persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin transmiterea bunului persoanei dezavantajate. În loc de a transmite bunul, persoana îmbogățită poate alege să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate dacă transmiterea ar cauza persoanei îmbogățite un efort sau cheltuieli disproporționate. Dacă bunul a fost consumat, a pierit ori a fost pierdut, dacă bunul nu îi mai aparține sau dacă persoana îmbogățită este din alte motive în imposibilitate de a transmite bunul, persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate. În cazul în care imposibilitatea se referă la o parte a bunului sau bunul este grevat cu drepturile unui terț, persoana dezavantajată poate alege între transmiterea valorii bănești a întregului bun sau transmiterea bunului în forma în care se află, la care se va adăuga valoarea bănească a părții care lipsește. Cu toate acestea, în măsura în care persoana îmbogățită a obținut un substitut, acel substitut va constitui îmbogățirea supusă restituirii:

a) dacă persoana îmbogățită este de bună-credință la momentul când a dispus de îmbogățirea inițială

sau când această îmbogățire a pierit și alege să restituie îmbogățirea pe calea transmiterii substitutului; sau

b) dacă persoana îmbogățită este de rea-credință la momentul când a dispus de îmbogățirea inițială sau când această îmbogățire a pierit și persoana dezavantajată alege să i se restituie îmbogățirea pe calea restituirii substitutului, cu condiția că această alegere nu este inechitabilă [2].

Persoana îmbogățită se consideră de bună-credință dacă ea nu cunoștea și nu trebuia, în mod rezonabil, să cunoască faptul că îmbogățirea a fost nejustificată sau putea deveni nejustificată.

În cazul îmbogățiri netransmisibili, când îmbogățirea constă din bunuri care nu pot fi transmise, din lucrări, servicii sau folosința unui bun, persoana îmbogățită este obligată să restituie îmbogățirea prin plata valorii bănești în folosul persoanei dezavantajate. Persoana îmbogățită nu este obligată să plătească mai mult decât economisirea pe care a realizat-o dacă nu și-a dat consimțământul la îmbogățire sau dacă a fost de bună-credință. Cu toate acestea, dacă îmbogățirea a fost obținută în temeiul unui contract care a stabilit un preț sau o valoare pentru îmbogățire, persoana îmbogățită este obligată să plătească cel puțin această sumă dacă contractul este lovit de nulitate pentru temeuri care nu au fost esențiale pentru stabilirea prețului.

Restituirea prestației nu va avea loc, respectiv, nu se va considera îmbogățire nejustificată, ci o îmbogățire în baza legii, dacă persoana a dobândit îmbogățirea prin uzucapiune, dobândirea de bună-credință, precum și în alte cazuri când, conform legii, ea are dreptul de a păstra îmbogățirea (art. 1981 alin. 3 CC).

Îmbogățirea ilicită versus îmbogățirea nejustificată

Potrivit art. 330² din CP [4], se consideră îmbogățire ilicită, deținerea de către o persoană cu

funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit.

Dacă e să trecem la identificarea asemănărilor și diferențelor între îmbogățirea nejustificată și îmbogățirea ilicită, atunci trebuie să începem de la faptul că prima cade sub incidența legislației civile, iar ultima sub cea a legii penale.

Dacă îmbogățirea ilicită atrage răspunderea penală, atunci pentru tănuirea îmbogățirii, cel îmbogățit nu poate fi tras la răspundere contravențională sau penală, deși am propune responsabilizare, cel puțin contravențională, a celui care preia bunul ce nu i se cuvine, îl consumă sau întrebuițează fără a raporta despre confuzia făcută în favoarea s-a. Or, aici s-ar considera o însușire pe nedrept a bunului altuia așa cum se întâmplă și în cazul bunurilor pierdute, unde legislația civilă a României obligă gășitorul să restituie bunul găsit într-un anumit interval de timp, iar neîndeplinirea acestei obligații fiind pedepsită penal, chiar. De altfel, la art. 942 alin. 2 al Codului civil român [5] este prevăzută obligația gășitorului bunului ca, în termen de 10 zile, să-l restituie proprietarului ori, dacă acesta nu poate fi cunoscut, să-l predea organului de poliție din localitatea în care a fost găsit, iar la art. 241 din Codul penal, sancțiunea neexecutării obligației impuse de legea civilă, fapta fiind calificată drept însușire a bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor. Potrivit normei menționate, fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit autorităților sau celui care l-a pierdut, sau de a dispune de acel bun ca de al său, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă [3].

Așadar, cu toate că după natura sa, îmbogățirea nejustificată, în materia justificării dobândirii patrimoniului, se aseamănă cu îmbogățirea ilicită, aces-

tea două sunt diferite după natura faptei ce a dus la îmbogățire. Prima, deși presupune o îmbogățire injustă, în același timp, nu înseamnă că sa realizat pe căi ilicite, pe când ultima constituie, în tot cazul, rezultatul activității ilicite, fiind prevăzută de legea penală.

Totuși, deși practica nu prea cunoaște asemenea cazuri, o faptă ilicită ar putea declanșa atât răspunderea penală, cât și răspunderea civilă reparatorie pe temeiul îmbogățirii nejustificate. Aici aducem exemplul infracțiunii de la art. 192¹ din Codul penal, (Răpirea mijlocului de transport fără scop de însușire). Or, în cazul în care infractorul răpește mijlocul de transport al altuia pentru a se deplasa dintr-un capăt în altul al orașului, oare nu economisește pentru transport (spre exemplu, suma de 120 lei pe care trebuia să o achite pentru serviciul de transport prestat de către taximetrist)? Credem că da, iar în aceste condiții, partea vătămat ar avea drept să înainteze acțiune civilă în cadrul procesului penal împotriva făptuitorului pe temeiul îmbogățirii nejustificate realizate în condițiile art. 1992 alin. 2 al Codului civil, adică prin economisire.

Îmbogățirea nejustificată versus uzucapiunea

După cum spuneam anterior, deși instituția uzucapiunii este cunoscută de mult timp legislației civile, astăzi încă mai există unele neclarități cu privire la natura ei juridică, dar în special, asupra temeiniciei juridice a dobândirii bunului altuia fără o contraprestație. Or, mulți se mai întreabă dacă nu cumva dobândirea unui bun prin simpla intrare în posesia lui nu constituie o îmbogățire nejustificată?. Spunem că nu, deoarece instituția uzucapiunii este justificată de unele rațiuni care au fost recunoscute de veacuri, chiar dacă dobânditorul nu oferă la schimb un bun sau nu execută o prestație cu caracter patrimonial pentru bunul venit în patrimoniul lui prin uzucapiune. De fapt, aceste nedumeriri ne-a și determinat să facem o prezentare corelată între

îmbogățirea nejustificată și uzucapiune, nu înainte de a arăta principalele justificări ale acesteia.

Așadar, uzucapiunea se justifică prin următoarele aspecte:

- constituie efectul principal al posesiunii de fapt, exercitate în condițiile legii asupra unui bun mobil sau imobil o perioadă determinată. După cum afirma juristul și academicianul american Christopher Columbus Langdell, o posesie care a continuat o lungă perioadă de timp fără întrerupere și care a fost însoțită de o reclamare continuă a dreptului de proprietate, trebuie să prevaleze împotriva întregii lumi, deoarece o astfel de posesie ar trebui să fie dovada concludentă a dreptului de proprietate [9, p. 139];

- este o sancțiune pentru neglijența și dezinteresul arătat de proprietar față de bunurile sale, pentru lipsa de interes în verificarea calităților persoanei cu care exercită în comun dreptul de proprietate sau a persoanei căreia i-a încredințat bunul, dar și pentru dezinteresul față de soarta materială și juridică a bunului său [6, p. 139];

- uzucapiunea este o recompensă pentru cei care valorifică bunul altuia o perioadă îndelungată de timp, prevenind astfel degradarea și neproductivitatea care sunt în detrimentul interesului general. În opinia autorului Henry Ballantine, uzucapiunea are rol de recompensă pentru cei ce valorifică terenul în mod rațional și benefic pentru întreaga comunitate [10, p. 135].

- uzucapiunea nu contravine caracterului perpetuu al dreptului de proprietate, normelor morale, nici drepturilor fundamentale ale omului. În acest sens, la nivel jurisprudențial s-a demonstrat compatibilitatea instituției uzucapiunii cu Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale prin soluția dată în cauza J.A. Pye (Oxford) Ltd și JA. Pye (Oxford) Land Ltd vs Regatul Unit;

- și în sfârșit, îmbogățirea prin uzucapiune are temei legal recunoscut chiar în textul normelor ce reglementează îmbogățirea nejustificată, prima fiind

considerată o excepție. Adică, potrivit art. 1981 alin. 3 din Codul civil, persoana îmbogățită se consideră îndreptățită la îmbogățire în baza legii dacă a dobândit îmbogățirea prin uzucapiune, bună-credință, precum și în alte cazuri, când, conform legii, ea are dreptul de a păstra îmbogățirea.

Pentru a încheia cu prezentarea conceptului ce a stat la baza uzucapiunii, înainte de a trece la delimitarea ei de îmbogățirea nejustificată, urmează să o concretizăm prin noțiunea ce o definește. Deci, în percepția unanimă a literaturii de specialitate, uzucapiunea apare ca un mod de dobândire a dreptului de proprietate și a altor drepturi reale principale prin exercitarea unei posesiuni neîntrerupte asupra unui bun, în termenul și în condițiile prevăzute de lege [7, p. 272].

Acestea fiind clarificate, vom încerca să arătăm principalele deosebiri între uzucapiune și îmbogățirea nejustificată, după cum urmează:

1. La nivel legislativ și doctrinar, uzucapiunea este calificată drept o modalitate de dobândire a dreptului de proprietate, iar îmbogățirea nejustificată este un izvor de obligații, în sensul că persoana îmbogățită are obligația de a restitui bunul sau prestația ce nu i se cuvine persoanei dezavantajate. Cu toate acestea, pot exista cazuri în care și în contextul uzucapiunii să apară un raport obligațional, mai exact în cazul întreruperii posesiunii necesare uzucapiunii. Cu alte cuvinte, dacă o persoană, cu ocazia exercitării posesiunii pentru uzucapiune, sporește valoarea bunului, dar nu dobândește dreptul de proprietate din cauza întreruperii acestui termen (proprietarul își revendică bunul în interiorul termenului prevăzut pentru uzucapiune) poate pretinde la restituirea valorii investite în bun. În această situație, proprietarul trebuie să restituie valoarea îmbunătățirilor aduse de cel ce a posedat bunul pentru uzucapiune, deoarece, în caz contrar, se îmbogățeste nejustificat pe seama posesorului;

2. Uzucapiunea, întotdeauna, este justificată o acțiune oarecare a dobânditorului care, de obicei, con-

stă în săvârșirea de acte juridice sau materiale, pe când îmbogățirea nejustificată nu este precedată de acte de posesie ale persoanei îmbogățite, cu excepția celor de recepționare a bunului care, în principiu, nu au nici o valoare juridică, ba dimpotrivă, o condamnare a acțiunii de recepționare a bunului ce nu-ți aparține, evident, cu anumite excepții¹;

3. Uzucapiunea, în toate cazurile, este un mod de dobândire a dreptului de proprietate ce reflectă rezultatul unor acțiuni voite din partea dobânditorului (posedarea îndelungată și cu bună-credință a bunului altuia), pe când în cazul îmbogățirii nejustificate, cel îmbogățit nu realizează careva acțiuni intenționate spre a dobândi acel bun, iar în multe din cazuri, nici acțiuni de recepționare a prestației necuvenite;

4. Raportul de uzucapiune, în toate cazurile, vizează doi subiecți - proprietarul și posesorul, iar în cazul îmbogățirii nejustificate, există și implicația unui terț care, de obicei, se greșește în privința persoanei îmbogățită. Spre exemplu, banca virează bani pe contul altei persoane decât adevăratul destinatar; o pizzerie livrează produsele către o altă persoană decât cel care a comandat; mecanizatorul ară terenul altei persoane decât cel al creditorului cu care sa angajat în raportul contractual de prestări de servicii etc.;

5. Îmbogățirea nejustificată, de fiecare dată, deschide dreptul la acțiune în justiție privind recuperarea bunului sau valorii prestației, fapt ce nu poate fi invocat în cazul uzucapiunii.

Deci, dacă termenul necesar uzucapiunii s-a împlinit, posesorul dobândește dreptul de proprietate pe temeiul uzucapiunii fără a fi obligat la plata valorii bunului sau pentru folosirea bunului. Or, potrivit art.535 CC (stingerea drepturilor întemeiate pe regulile îmbogățirii nejustificate...), din momentul în care dreptul este dobândit, în condițiile legii, de altcineva prin dobândirea de bună-credință sau, după caz, prin

¹ Cazul în care intră în cont o sumă de bani, în urma greșelii făcute în privința titularului transferului, atunci când nu există confirmare din partea sa. (Nota autorului)

uzucapiune, titularul anterior pierde și toate drepturile de a cere de la dobânditor valoarea în bani a dreptului pierdut, precum și valoarea folosinței de care se va bucura dobânditorul după data uzucapiunii, care ar putea fi întemeiat pe dispozițiile legale privind îmbogățirea nejustificată sau răspunderea delictuală;

6. Obiect al uzucapiunii nu pot fi bunurile domeniului public (art. 471 alin. 4 CC), pe când acestea pot deveni obiectul îmbogățirii nejustificate. Drept exemplu, putem aduce situația în care o ambulanță, fiind un bun al domeniului public de interes public, după achiziționare, va fi livrată unei instituții medicale private care practică gen de activitate asemănător sau are denumire asemănătoare cu cea a cumpărătorului, fapt care a și constituit cauza confuziei.

Concluzii

În opinia noastră, considerăm că înțelegerea diferenței între instituția îmbogățirii nejustificate și alte moduri de dobândire a dreptului de proprietate ce nu au la bază o contraprestația, prezintă importanță teoretică, științifică și conceptuală în procesul elaborării normelor legislației civile, precum și a celei penale pe segmentul îmbogățirii ilicite. Mai mult, la nivel de învățare, aptitudinile de distingere între anumite norme și instituții ale dreptului civil sunt determinante în dezvoltarea carierei unui jurist, atât în tipul studiilor, cât și în activitatea practică.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
2. Codul Civil al Republicii al Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86.
3. Codul civil al României, aprobat prin Legea 71/2011, republicată. În: Monitorul oficial al României, 15.07.2011, nr. 505, art. 916 alin. 1.
4. Codul Penal, aprobat prin Legea nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74 .art. 227, 228
5. Noul Cod penal al României, actualizat în 2019 prin Legea nr. 286/2009.
6. ARDELEAN, G. *Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor*. Chișinău: Ed. Cartea militară, 2020.
7. BOROI, G., ANGHELESCU, C. A., NAZAT, B. *Curs de drept civil. Drepturi reale principale*. București, 2013.
8. VASILESCU, P. *Drept civil. Obligații*. București, Ed. Hamangiu, 2017.
9. COLUMBUS, Christopher. *A summary of equity pleading*. Cambridge, C.W. Sever and Company, 1883.
10. BALLANTINE, Henry. W. *Title by adverse possession*. London, Harvard Law Review, 1918.